

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas No.:1963/133

Karar No.:1964/21

Karar tarihi:17/3/1964

Resmi Gazete tarih/sayı:2.6.1964/11717

Davacı : C. H. P. Türkiye Büyük Millet Meclisi Grupu.

Dâvanın Konusu : 1110 sayılı Askeri Memnu Mıntıklar Kanununun 4944 sayılı kanunla değişik 1 inci maddesi A bendinin, Anayasa'nın 38 inci maddesine aykırı olduğundan iptali istenmiştir.

İnceleme : Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 15 inci maddesi uyarınca 8/3/1963 gününde yapılan ilk incelemede, C, H. P. Türkiye Büyük Millet Meclisi Grupu Genel Kurulunun 14/2/1963 günlü, 57 nci birleşiminde verdiği kararda dâva konusu kanun hükümlerinin iptali için dâva açılacağı belirtilmemiş olduğundan kararda sözü geçen önerge ve eklerinin onanlı örneklerinin 15 gün içinde gönderilmesi için tebligat yapılmasına karar verilmiş yapılan tebligat üzerine istenen belgelerin süresi içinde mahkemeye gönderildiği anlaşılmış olmakla 15/4/1963 günlü toplantıda işin esasının incelenmesine karar verilerek düzenlenen rapor, iptali istenen kanun hükümleri, Anayasa'nın ilgili maddeleri, Meclis tutanakları okunduktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü :

Davacı, dilekçesinde dâva konusu başlığı altında 1110 sayılı Askerî Memnu mıntakalar Kanununun 1 inci maddesinin A fıkrasındaki Anayasaya aykırı hükmün iptali gerektiğini ve gerekçe kısmında da madde metnini belirttikten sonra rızaen mübadelenin İstimlâk Kanununda kabul edilen bir esas olduğunu, mecburi mübadelenin ise Anayasamızın 38 inci maddesine aykırı bulunduğunu açıklamış, sonuç kısmında da 1110 sayılı kanunun 4944 sayılı kanunla değişik 1 inci maddesinin A bendindeki Anayasa'ya aykırı hükmünü iptalini istemiş olduğundan incelemenin maddede yer alan (..... veya buradan çıkacaklara mübadeleten gayrimenkul mal verilir. Muadili gayrimenkul mallar bir tahmin kurulu marifetiyle tâyin edilir. Vukubulacak anlaşmazlıklar il idare kurulu kararı ile hallolunur.) şeklinde hükme hasren yapılmasına üyelerden Muhittin Gürün'ün dâva, söz konusu A fıkrasının tümündeki Anayasa'ya aykırı hükümlerin iptali istemiyle açılmış olduğundan incelemenin fıkranın bütün hükümleri üzerinde yapılması gerektiği yolundaki muhalefetiyle ve oyçokluğu ile karar verildikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü :

Gerekçe :

Anayasa'nın 36 inci maddesinde belirtildiği üzere mülkiyet hakkı ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir. Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz. Öte yandan Anayasamız, 38 nci maddesinde kamulaştırmanın esas ve usullerinin tâyinini kanuna bırakmakla birlikte kamulaştırılacak taşınmaz malın gerekçe karşılığının peşin olarak ödenmesini şart koşmuş bulunmaktadır.

Askeri müstahkem mevkileri ve buradaki tesisleri korumak amacıyla mevki ve tesislerin etrafında memnu mıntakalar ihdası memleket savunmasıyla ilgili olup Devletin bu Yolda alacağı korunma tedbirlerinin kamu yararına olduğu üzerinde tartışma yapılması caiz olamayacak kadar aşikârdır. Bu bakımdan memnu mıntakaların sınırları içinde bulunan taşınmaz malların usulü dairesinde kamulaştırılması Anayasaya aykırı değildir. Ancak, kamulaştırma yolu ile mülkiyet hakkı elinden alınan kimseye, malının karşılığı olarak para yerine aynı değerinde taşınmaz mal verilmesi hususunda idareye yetki tanınması konusu üzerinde durulmak gerekir. Gerçekten 6830

Esas No.:1963/133
Karar No.:1964/21

sayılı istimlâk Kanununun 26 ncı maddesiyle değiştirme yoluyla kamulaştırma yapılması mümkün ise de, kanun koyucu bu hali mal sahibinin açık muvafakatine bağlamıştır. 1110 sayılı kanunun 1 inci maddesinin A fıkrasında ise kamulaştırma karşılığının değiştirme yolu ile sağlanması, idarenin tek taraflı irade ve arzusuna bırakılmıştır. Bu hal, Anayasanın kamulaştırmanın gerçek karşılığı peşin denmesi Őartıyla yapılacağı yolundaki 38 inci maddesi ile bağdaşamaz ve sözü edilen hükmün iptali gerekir.

Maddede yer alan, kamulaştırma karşılığı verilecek taşınmaz mal kıymetinin tyinine ve doğacak anlaşmazlıkların il idare kurulu kararı ile zmleneceğine ilişkin hükümler değiştirme yoluyla kamulaştırmayı ngren esasla ilgili olduğundan bu hükümlerin de iptal edilmeleri lzımgelir.

Sonuç :

Yukarıda yazılı sebeplerden ötürü 1110 sayılı Askerî Memnu Mıntakalar Kanununun 4944 sayılı kanunla değişik 1 inci maddesinin A bendinde yer alan (..... veya buradan çıkacaklara mbadeleten gayrimenkul mal verilir. Muadili gayrimenkul mallar bir tahmin kurulu marifetiyle tâyin edilir. Vukubulacak anlaşmazlıklar il idare kurulu kararı ile hallonur.) Őeklindeki hükmün iptaline oybirliği ile 17/3/1964 gününde karar verildi.

Başkan
Snuhi Arsan

Başkan Vekili
Ltfi Akadlı

ye
Rifat Göksu

ye
. Hakkı lkmen

ye
Őemsettin Akçoğlu

ye
brahim Senil

ye
hsan Keçecioğlu

ye
A. Őeref Hocalu

ye
Salim Başol

ye
Cellettin Kuralmen

ye
Hakkı Ketenoğlu

ye
Fazıl Uluocak

ye
Muhittin Grn

ye
Ltfi merbaş

ye
Ekrem Tüzemen